

is, zoo mogelijk meening van arth wil, een christendom, dat het christelijke tot „inhoud” ijk blijken. Wie er aanspraken, op ons gansche schrijver overheid” der pole-

oemd — in ons is nog een af- dezen titel: essor Dr Karl über das Apostolium v. J. 1935.

ons met name tegenover den belijdenis. De schriften geeft merkingen. opgemerkt, dat enige weten- trecht gedaan men” kan be- tikelen, of in m toch mogen deeling — het, dat ze door ke formulee- ste christenen, ekenden vorm overgedragen, gehad, alleen ciaal bezit te ijdenis. Het of”, was nim- ens een theo- maar het was ne christelijke i aangenomen an voorts zijn dasting-ambte- rde, litterator, w, en wat dies beloofd, den d ten grond- en alle praxis, behooren tot tot dezen ge- un Heer wis- door God in zij zich willic en dus in or-gezegde be-

elen altijd nog éér dan een men concept- angbare theo- n, konden zij eel geweldige lom b.v. zijn den anderen t men, waar le theologisch lig waren in- toch wel de liek” in over- vindt; en dus ische geloofs-

voor ieder ristelijke filo- ,voornaamste uid, en vond itwoord door el” (Hebr. 12 tikelen, naar al niet adae- wbaar weer- natuurwelen- en” er in be- de socioloog,

en gebruiken n nemen wij wij als theo- doch volgen enen, die op nis met ons en te deelen. schuldig ver- — de niet- en uitsluiten, ninder groot eht” alleen en overlaten. rden de XII in ware be- titueerd, in- dom als een vonden opge- over- en uit-

Aan den anderen kant echter, zouden deze geloofsartikelen evenzeer hartgrondig in hun bedoeling miskend zijn, bijaldien een belijdend lid der kerk, van wat naam, stand, rang of faculteit hij voorts mocht wezen, ook maar één enkele functie, die hij in de „militia Christi” uit te richten heeft, zou losgemaakt willen zien van deze — immers nu ook „zijne” — apostolische geloofsbelijdenis. De XII Artikelen zijn nu eenmaal geloofsbelijdenis. Daarom zijn ze geen speciale handleiding voor den theoloog als zoodanig. Maar ze staan ook geenszins daarmee in antithetische verhouding. Want ze zijn geloofsbezit en geloofsuitspraak van allen, die God dienen, en dit dan voor heel hun dienst, die als dienst één is, evenals hun Heer. Tied van deze XII Artikelen „vervult de keel”, en hun „tweesnijdend zwaard” vult de hand (Ps. 149) van alle belijders in hun niet-wetenschappelijke, hun hoogstens vóór-wetenschappelijke arbeid. Ze dragen ze overal mee, en overal naar toe, onder meer naar alle faculteiten van de wetenschap. Gelijkt zij immers óók ten grondslag liggen aan elken arbeid tot wereldopbouw en wereldvernieuwing, in den naam van Jezus Christus ondernomen.

2. Krachtens het onder 1 gezegde, zullen wij echter met nadruk ons verzetten moeten tegen de o.i. ongepaste „vrijmoedigheid”, waarmee Barth de XII Artikelen tracht te „interpreteeren”. Hij stelt dadelijk op den voorgrond, dat z.i. de tekst der XII Artikelen „naar innerlijke noodzakelijkheid niet alleen in zijn door den tijd van zijn ontstaan bepaald karakter, maar ook in het licht der geheele latere ontwikkeling” te „verstaan” is, en te „verklaren”. Ongeoorloofd lijkt zulk een werkmethode ons reeds om deze reden, dat men een officieel stuk uit het verleden nimmer kan „belichten” uit een „ontwikkeling” van later. Want het moet juist omgekeerd. Alles, wat zich later als „ontwikkeling” aandient, moet juist op de vraag, of het „ontwikkeling” dan wel afval, revolutie is, getoetst worden aan dat historisch stuk zelf. De vraag, of de latere theologie inderdaad aan de XII Artikelen getrouw gebleven is, kan slechts door een eerlijke, historisch-getrouwe weergave van den inhoud der XII Artikelen zelf beantwoord worden. Een poging tot „verklaring” van de XII Artikelen „in het licht der geheele latere ontwikkeling” is — ongeacht haar conclusie, ook al ware dus de „verklaring” met die van ons zelf identiek — zelf een daad van primordiale ontrouw aan deze Artikelen zelf.

De ernst van deze opmerking wordt aanstonds duidelijk, voor wie weer denkt aan het onder 1. opgemerkte. De „latere ontwikkeling” — wij laten het woord „ontwikkeling” nu eens even ongetoetst — is nimmer een eenheid geweest. Voorts: wie zal uitmaken, of — om een voorbeeld te noemen — Barth gelijk heeft, dan wel schrijver dezes, wanneer eerstgenoemde beweert: „Wie openbaring zegt, die zegt: het Woord werd vleesch”, en wanneer laatstgenoemde met de grootste stelligheid dit weerspreekt? Barth zal dit zijn adagium van daareven een interpretatie van den tekst van het credo in het licht der „latere ontwikkeling” noemen; schrijver dezes noemt het misduiding, vermythologiseering van het credo. Hier kan dus slechts de getrouwe dogmen- en symbolhistoricus als scheidsrechter fungeeren. En eindelijk: voorzover er inderdaad van „latere ontwikkeling” sprake wezen kan, is deze nimmer los te denken van de „ontwikkeling” der natuurwetenschap (schepping), der geschiedeniswetenschap (schepping en voorzienigheid), der wijsbegeerte (God en kosmos, verbanden in den kosmos), der sociologie (gemeenschap der heiligen!). Men zou dus óf ontkennen moeten wat wij onder 1. gezegd hebben (dat n.l. voor elken krijgsknecht van Christus de XII Artikelen aangenomen richtsnoer voor heel zijn achter Christus aan krijgvoerende leven zijn), óf aan de z.g. „latere ontwikkeling” óók van de natuurwetenschappen, de wijsbegeerte, de economie, de sociologie, de aesthetica enz., eveneens de bevoegdheid en het vermogen moeten toekennen, den tekst der XII Artikelen te „verstaan” en te „verklaren” in het „licht” van... zich zelf.

Kortweg gezegd, beteekent dit evenwel niets minder dan een algemeen ongetwijfeld onchristelijk verraad aan het algemeen ongetwijfeld christelijk geloof. Want de sociologie, de filosofie, de aesthetica, de staatsleer der meesten, ja vrijwel heel ons leven, is onchristelijk geworden. Zouden de gangbare theorieën uit de „officiële” faculteiten der wetenschap den tekst der XII Artikelen willen „verstaan en verklaren” in het licht van haar latere „evoluties” (of deformaties), dan zouden zij het toch reeds al te bonte gezelschap, dat de groote maskerade van het christendom der 20e eeuw pleegt op te voeren, nog maar helpen vergrooten.

En daarvoor beware ons God: het is al genoeg, dat ook ettelijke „theologen” deze maskerade zoo droevig interessant maken.

Wij houden dus ook tegenover Barth vast aan het recht en den plicht, de XII Artikelen te verstaan, gelijk zij daar liggen; — zij zijn trouwens zelf een verklaring omtrent het geloof.

Wij zullen dan ook, om ons bijbelsch uit te

drukken, steeds weeren onophoudelijk „vrijmoedigheid” hebben te „gebruiken”, om na te gaan, wat in het licht van deze Twaalf Artikelen „ontwikkeling” en wat in datzelfde licht — „afval” heeten moet; om op dit punt zonder verschooning te spreken; en toe te zien, dat wij niet mede zelf bezwijken voor de verleiding, om onder dergelijke schoonschijnende redeneeringen zoo heel ongemerkt verraad te plegen aan ons algemeen katholiek christelijk geloof.

K. S.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

De beteekenissen der zedelijke en religieuze factoren
voor de maatschappelijke en persoonlijke
gezondheidszorg.

II.

En toch, hoezeer geloofd mag worden, dat alles gedaan wordt tot het behoud der volksgezondheid, men is niet klaar met het nemen van maatregelen, het voeren van propaganda, het geven van voorlichting en het instellen van consultatiebureaux. Aan de bevordering van zijn gezondheid moet ook het individu zelf actief medewerken.

Dit is één van de hoofdvoorwaarden, wil onze gezondheidsleer op den duur haar doel treffen. Helaas wordt dit element nog wel eens over het hoofd gezien of minder sterk belicht. Want wat baat de propaganda voor de versterkende kracht van het zwembad of den verfrissenden invloed van het tennisspel, als deze slechts moeten dienen om des te meer van het leven te kunnen genieten in den verkeerden zin van het woord? Wat baat de sport, als zij niet meer middel is, maar doel en ontspanning inspanning wordt? Wat komt er van een harmonische levensontwikkeling en daarmee van een krachtig geestelijk en lichamelijk leven terecht, als bioscoop of danszaal hoogtepunten in het leven worden, zoodat de overdag met zorg gecultiveerde gezondheid 's avonds aan alle kanten weer wordt afgebroken? Wat geven de mooiste wetten op hygiënisch gebied, als morele conflicten de ziel verscheuren en daardoor alle levenslust en levensopgewektheid dooven? Wat nutten ons de mooiste scholen en de meest volmaakte hygiënische dienst, als het kind buiten de school niet de noodige rust voor zijn zenuwleven vindt, maar door een onverstandige opvoeding aan alle kanten blootgesteld is aan de sterke emoties der moderne afleiding? Wat valt er te roemen over het dalend sterftecijfer, als anderzijds de volkskracht ondermijnd wordt door een egocentrische, zoo niet egoïstische levenshouding, die alleen materiële belangen kent en uitsluitend zichzelf ziet, maar geen verantwoordelijkheid wil of durft dragen tegenover het eigen nageslacht? Welke winst is er voor de volkskracht te boeken bij alle maatregelen tegen de besmettelijke ziekten als ondertusschen de zedelijke grondslagen der maatschappij, die voor een harmonische levensontwikkeling noodzakelijk zijn, door levenstoestand en levenshouding steeds meer worden ondergraven?

Niet genoeg kan er daarom op gewezen worden, dat van de factoren, die voor de lichamelijke gezondheid van beteekenis zijn, de geestelijke gezondheid één der belangrijkste is. De uitdrukking: mens sana in corpore sano, d.w.z. een gezonde geest in een gezond lichaam, moge een waarheid bevatten en daarom haar nut als leus hebben, zij wordt gevaarlijk als daartegenover vergeten wordt, dat omgekeerd een gezonde geest van minstens evengroote beteekenis voor het lichaam is.

Als prof. Saltet in zijn bekend leerboek over de hygiëne het meest voelt voor de definitie, dat de hygiëne de wetenschap is, die de oorzaken van ziekte opspoort en de middelen aan geeft om deze te bestrijden, dan denkt men bij zulk een definitie nog te veel aan de stoffelijke invloeden afkomstig van de buitenwereld, en vergeet men, dat ook een verkeerde levenshouding een belangrijke ziekteoorzaak kan zijn. Maar het vraagstuk van de bevordering der geestelijke hygiëne is heel wat moeilijker en ingewikkelder dan dat van het nemen van algemeene maatregelen en het instellen van wetten. Bij het laatste hebben we met onpersoonlijke maatregelen te doen. Van het individu zelf wordt geen activiteit gevraagd, het wordt alles grootendeels voor hem klaargemaakt. Maar bij de geestelijke hygiëne treedt de persoon zelf op den voorgrond. Hij moet hierbij zelf aan 't werk; opvoeding van 't eigen karakter, versterking van het wilsleven, overwinning van verkeerde begeerten en verlangens door zelfbeheersching en zelfverloochening zijn hier hoofdmomenten. Het materiële wijkt terug; de vraag gaat rijzen, waarvoor de gezondheid dienstbaar gemaakt moet worden. Er dient kleur bekend te worden. Maar in de meeste boeken over de hygiëne concentreert men zich uitsluitend op de stoffelijke onpersoonlijke factoren. Dat eischt zoo de tijd! Maar Sigerist in zijn onlangs verschenen boek, dat zoozeer geprezen werd en aange-

kondigd als een encyclopaedisch overzicht der Geneeskunde, moet wel, wanneer hij zich eenigszins dieper rekenschap geeft van 't doel der hygiëne, het ethische beginsel binnen zijn beschouwingen halen. Hij schrijft daar in het hoofdstuk, dat speciaal handelt over het voorkomen van ziekte deze merkwaaardige woorden: „Men blijve zich steeds bewust, dat hygiëne en haar doel, n.l. de gezondheid, niet een doel op zichzelf zijn, maar slechts middelen tot een doel. Gezondheid is een bepaalde geestelijke en lichamelijke levenshouding, die ons in staat dient te stellen te arbeiden voor 't welzijn van onze medemenschen en ons over het leven te verheugen”.

Bij dengeen nu, die als Sigerist de bevordering van zijn gezondheid in dit licht beziet en door het ethisch principe van te arbeiden ook voor het welzijn van zijn naaste wordt gedreven, zijn dan ook meestentijds die karakter-eigenschappen geoefend, die het doen slagen der individuele hygiëne mogelijk maken.

Ik wil zelfs nog een stap verder gaan. Ook de Christelijke religie heeft hier haar beteekenis. Niet alleen, omdat voor den geloovige het zedelijk levensbeginsel uit haar ontspringt en zij daaraan vastheid geeft, maar ook omdat zij onmiddellijke waarde heeft voor een harmonisch geestesleven.

Immers doet zij een God kennen, die de harten Zijner dienaren bewaren kan in Jezus Christus door een vrede, die alle verstand te boven gaat en hen vervullen wil met alle blijdschap en vrede in het gelooven, opdat zij overvloedig mochten zijn in de hoop. Wat nu de beteekenis van vrede, hoop, moed, geloof, vertrouwen, liefde, blijdschap voor het zenuwleven is, behoeft nauwelijks betoogd te worden.

Maar de invloed van deze zielestemmingen blijft niet tot het geestelijke beperkt.

Steeds meer wordt de invloed van het vegetatieve zenuwstelsel voor de ontwikkeling van verschillende ziekten duidelijk. En dit zenuwstelsel ondergaat regelmatig den spannenden en ontspannenden invloed van ons zielsbestaan. Het duidelijkst spreekt dit wel bij de ontwikkeling van den z.g. hoogen bloeddruk, een ziekte vooral van den middelbaren leeftijd, die tegenwoordig niet zoo zeldzaam is. In vele gevallen ontwikkelt deze ziekte zich eerst door een kramp van de kleinste bloedvaten tengevolge van prikkels van het zenuwstelsel uitgaande. En deze prikkels worden uitermate versterkt door een rusteloos, jachtend leven, onvoldoende slaap, emoties, in één woord, door alles, wat ziel en lichaam spanning geeft en ze onvoldoende tot rust doet komen. Welk een kracht kan dan tegen zulk een levenswijze ontwikkeld worden door een geoefend geloofsleven, dat in stilheid en vertrouwen zijn weg heeft leeren gaan.

In dit verband kan ook niet genoeg gewezen worden op de middelen, die de Christen heeft toe te passen tot de vorming van zijn eigen Christelijk karakter. De regelmatige beoefening van het gebed, van de overdenking en van de zelfbeoefening op vaste tijden van den dag, vooral des ochtends en des avonds, kunnen een weldadige rust aan lichaam en ziel geven, die het geheele wezen doortrekt. Een geheiligd leven is in vele opzichten ook een beveiligd leven.

...

Het doel der hygiëne wordt derhalve niet het minst bevorderd door een juiste opvoeding der persoonlijkheid. Het individu moet zelf meer werkzaam zijn aan de bevordering van zijn gezondheid en kan dit alleen, wanneer hij over een vasten geest beschikt. Maar juist de dagelijksche ervaring leert, dat er in dit opzicht zulk een groot en schrikbarend tekort bestaat. Het aantal echte ziekten is naar verhouding klein vergeleken met die klachten, waaraan nog geen duidelijke lichamelijke afwijkingen ten grondslag liggen, maar die hun oorsprong hebben in een slordige levenswijze, in een zich maar laten gaan zonder vast levensplan en levensdoel. En het gevolg daarvan is een groote mate van onbevredigdheid. En deze drijft den mensch dan steeds meer in de verkeerde richting. Bevrediging van al maar nieuwe begeerten wordt nagestreefd met steeds grooter hartstocht en al verder raakt men verwijderd van dat geestelijk evenwicht, waarbij de geest heerscht over het lichaam. Conflicten, moelijkheden blijven niet uit. Het huwelijk verliest zijn hoogen zin, de arbeid wordt een last, tevredenheid maakt plaats voor afgunst, geestelijke waarden moeten wijken voor vulgaire genietingen. En komen de tegenslagen, dan wordt ieder hooger licht gemist. Hoe vaak wordt voor een dokter niet dit gemis aan levenslijn en levensvreugde als de diepste oorzaak van allerlei klachten duidelijk. En zoo vaak voelt hij zich machteloos om zoo'n verwrongen leven recht te buigen, omdat de patient dit zelf niet wil inzien of de zedelijke kracht mist om zich datgene te ontzeggen, wat juist de oorzaak van alle ellende is.

Maar we behoeven zoo diep niet eens te graven. Reeds bij oppervlakkige beschouwing wordt de zelfwerkzaamheid van het individu voor de bevordering van zijn gezondheid duidelijk. Immers, in het kort komt deze hier op neer: al de factoren voor zich persoonlijk vast te stellen, die het gevoel van lichamelijk welzijn kunnen schaden en

de overheersching van den geest over het lichaam belemmeren kunnen. Een ieder dient voor zichzelf uit te vinden de juiste verhouding tusschen arbeid en rust, eten en vasten, slapen en waken, lichamelijke en geestelijke arbeid en daarnaar zijn leven met vaste hand in te richten. Een ieder zoek de levensomstandigheden te verwerklijken, die passen bij zijn persoon, zijn karakter en zijn arbeidsvermogen. Ieder streven naar alles, wat ligt boven zijn geestelijke en lichamelijke kracht moet dadelijk de kop ingedrukt worden. Wie niet buiten voldoende nachtrust kan, ga regelmatig 's avonds vroeg naar bed, ook al kan zijn buurman met veel minder slaap toe en is zijn werkkraft daardoor grooter. Wie bemerkt, dat de maaltijd te overvloedig voor hem is, doordat zij hem tot krachten arbeid niet in staat stelt of hem te veel in lichaamsgewicht doet toenemen, beperke zich in zijn voeding ook al laat zijn eetlust niets te wenschen over. Wie het gevoel heeft nooit klaar te zijn met zijn werk en daardoor de zoo hoogwaardige ontspanning voor het naar bed gaan des avonds mist, trachte tot een overzicht over zijn werk te komen, streve zelfbeperking na en zij met minder tevreden. Wie de verkeerde gevolgen van het rooken bij zichzelf waarneemt, ook al geeft hem dit momenteel eenige ontspanning, stelle vast hoeveel hij zonder schade verdragen kan en houde zich daaraan stipt, niettegenstaande een vriend van het rooken niets geen schade ondervindt. Wie spoedig klaagt over hoofdpijn, ga, wanneer geen lichamelijke afwijking daaraan ten grondslag ligt, nauwkeurig zelf na onder welke omstandigheden deze optreedt en trachte deze dan te vermijden of te overwinnen, ook al kost dit moeite en inspanning. Wie van een bepaalde handeling spoedig moe is en daarvan de nadeelige gevolgen ondervindt, forceere zich niet, maar leere precies zijn lichaamskracht kennen en stelle zich daarop in.

Zoo zouden er nog veel meer voorbeelden uit de praktijk zijn aan te halen.

Maar dit alles is slechts te bereiken door de oefening van den wil, door het leeren van zelfverloochening en zelftucht, door verscherping van het inzicht in eigen levensomstandigheden of om het in Christelijke taal te zeggen: door het zich dagelijks stellen onder de tucht van Gods Woord. Want ook hier geldt het, dat de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de beloften des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.

En zoo hebben wij dan gezien, dat niet uitsluitend stoffelijke factoren voor het behoud en de bevordering der gezondheid van beteekenis zijn. Rekening dient ook gehouden te worden met zedelijke en religieuze factoren. Ontbreken deze of worden zij verzwakt, dan kan het nemen van maatregelen tijdelijk succes hebben, maar op den duur kunnen zij de inzinking van de volkskracht niet tegenhouden. Anderzijds kunnen zij juist de volksgezondheid ten zeerste bevorderen, omdat zij aan de persoon de kracht en den wil kunnen schenken tot het volbrengen van die maatregelen, die groote zelftucht vragen. Sterker nog: hoe krachtiger deze geestelijke factoren in het leven een rol spelen, des te meer zal ook van de beoefening der hygiëne gebruik gemaakt worden. Want dan spreekt het woord van Paulus tot de consciëntie: „Want Gij zijt duur gekocht, zoo verheerlijkt dan God in uw lichaam en geest, welke Godes zijn“ (1 Cor. 6: 20). Dr G. K. SCHOEPE.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Rome en wij.

I.

Tweemaal per maand ontvang ik het mooie R.-K. tijdschrift voor onderwijs en opvoeding „Ons eigen blad“.

De redacteur is de bekende frater Rombouts, paedagoog van naam en schrijver van zeer superieure opvoedkundige werken. Men denke aan zijn „historische paedagogiek“ en zijn beschouwingen over Bavineks werken.

In datzelfde blad is een historisch medewerker, die schuil gaat achter den naam Canite Tuba.

Ik ben geen latinist en verzoek vriendelijk aan de redactie van dit blad even de beteekenis van dien schuilnaam te geven.¹⁾ Dat zal wel gaan, want vermoedelijk is de redacteur nog niet „au bout de son latin“.

Nu, wat die Canite Tuba betreft, ik moet zeggen, dat hij een interessante baas is. Je leest hem en je zegt meer dan eens bij je zelf: Mensch, wat heb jij een speurneus en wat weet je de dingen toch haarfijn.

C. T. — zoo zullen we hem voortaan maar afkorten — verdedigt met hand en tand de felroomsche geschiedbeschouwing en doet zijn aanvallen speciaal op de groote figuren van het historisch protestantisme.

Zoo heeft hij in den loop der jaren heele reeksen artikelen „gewijd“ aan Willem van Oranje, en den koning-stadhouder Willem III.

Zulks speciaal om de geschiedbeschouwing van mannen als Chr. de Bouter, die protestantsch-christelijk is, te bestrijden.

Als je die artikelen leest krijg je den indruk: Fruin, van Rijnsens e.a. weten er toch niet zoo heel veel van en ze geven van de betrokken personen een scheef beeld.

Ik geloof dat ook ten deele.

De meeste dingen (en menschen) zijn veraf mooier dan dichtbij.

Van de dooden niet dan goed, is een spreekwoord, dat nog steeds veel opgeld doet.

De meeste heldenfiguren zouden ons ook tegen gevallen zijn als wij ze gekend hadden.

‘t Gaat immers bij ons net zoo. Als er een „groote der aarde“ sterft, dan komt er een levensbeschrijving, zoo mooi en zoo verheerlijkend, dat je het wel niet wagen zult de medaille een keertje om te draaien. Dat hebben wij nog niet zoo heel lang geleden eens meegemaakt.

Bovendien zit er een heeleboel onwaars in al die historische verhalen. Zoo beweert men, dat de heer van Schaffelaar heelemaal niet van den toren is gesprongen, de heer Albrecht Beilink nimmer als Jozef te Dothan is behandeld en andere „historische“ figuren gansch en al niet hebben bestaan. Zelfs moet Michiel niet op den toren zijn geklommen.

Ik vind het jammer, dat ze al dat moois omverkegelen, want de jongens hebben er al zoo veel jaren van gesmuld. Ik houd het dan ook maar voor historisch en trek me er geen laars van aan, dat het niet „echt gebeurd“ is. Laat de kinderen maar genieten, hoor, na al die intellectsvakken.

Maar C. T. maakte het me al te gortig. Daar voel je nou zoo de haat tegen het protestantisme inliggen, dat je „geuzenbloed“ aan ‘t koken raakt.

Een Roomsche collega zei al een paar jaar geleden tegen me: Kerel, dacht je, dat wij het met C. T.'s beschouwingen eens waren?

Gelukkig maar. Want als je alles wil gelooven, wat aan die zijde verteld wordt omtrent de Roomsche martelaren en heiligen, dan moet je toch wel erg „goedgeloovig“ zijn.

Er zijn nog meer Roomschen, wien het te bar werd.

Mijn Noordwijksche collega, de heer De Boer, voorzitter van den R. K. Onderwijzersbond — werd het ook te gortig en vandaar, dat hij in het Katholiek Schoolblad tegen C. T.'s beschouwingen van leer is getrokken.

De heer De Boer vreest verwijdering in plaats van toenadering tusschen de verschillende gezindten met al de narigheid van die.

Toen nu een inzender in het tijdschrift „Ons eigen blad“ het nog eens voor C. T. kwam opnemen, werd het ook mij te machtig en heb ik me als Calvinist mee in het debat gemengd.

Het zal wel niet veel gebeurd zijn, dat een gereformeerde een pennestrijd mag voeren in een specifiek Roomsche blad en laat ik daarom mogen beginnen met het ult te spreken, dat ik het een moedgevend ding vind, dat frater Rombouts mijn artikelen wilde opnemen.

Bij elk artikel heeft hij een nawoord geschreven en nu zou ik voor de derde maal de gastvrijheid in „Ons eigen blad“ kunnen vragen, als ik niet zag dat verder debat vruchteloos was.

Want als ik ergens in versterkt ben, is het in de overtuiging, dat er tusschen Rome en ons hier een onoverbrugbare kloof ligt.

Tenminste als Fr. R. het officiële Rome vertegenwoordigt.

Nu slechts zeer weinigen onder ons het Roomsche blad lezen, zij het mij vergund in dit artikel weer te geven, waarover in hoofdzaak onze polemiek liep.

Ik ben begonnen met op te merken, dat ik geen Papenhater ben. Papenhaters vindt je voornamelijk bij menschen die zelf geen omlijnd kerkprincipe hebben en wier beginsel niet neergelegd is in een vaststaande belijdenis.

Zulke menschen haten Rome.

Diezelfde geest — maar dan avers — meende ik te bemerken in C. T.'s geschiedbeschouwing.

Als voorbeeld noemde ik daarbij zijn artikelen over de Gorkumsche martelaren. Ik schreef:

„Waarom toch dat groot-doen met de martelaren van Gorkum, dat over d'reven grootdoen? Toen ik die artikelen las, dacht ik: Als wij, Calvinisten, nu eens begonnen met op dezelfde wijze te spreken over de 18000 menschen, waarop Alva zich heeft beroemd, dat hij ze het leven benomen had, en die ook gestorven zijn voor een zaak, die hun heilig was, wel, dan was het eind er van weg. Laat het er nu eens 6000 zijn zooals Requens beweerd heeft, dan is het nog meer dan gruwelijk“.

Voorts heb ik het pleit er voor gevoerd in deze tijden wel over deze dingen te spreken, maar toch vooral ons jong geslacht te leeren, hoe de groote eenheid der christenbelijders een ondoordringbare phalanx moet vormen tegenover de aanvallen der godlooze communisten en heidensche fascistten.

Wat in de 16de eeuw kon en mocht, volgens destijds geldende begrippen, zal nu niet meer mogelijk zijn.

Alleen de normen van Gods zedewet blijven zoolang de wereld blijft.

Ik heb er op gewezen, dat er een tijd kan komen, dat alle christenen — net als in Rusland en Duitschland vervolgd worden. „En dan hangen de Roomschen niet de Gereformeerden e.o., maar dan zal de haat tegen het geloof, als erkennende de Godsopenbaring in den Bijbel, als Drieënhedsbelijdenis, als zoekende de verlossing in Christus' bloed,

ik zeg, dan zal die duivelse haat als slachtoffers allereerst zoeken de menschen met een principiële gewortelde belijdenis en een gefundeerd kerkbegrip.“

De hoofdzaak van Fr. Rombouts' antwoord komt hierop neer:

Hij ontkent, dat uit de geschiedbeschouwing van C. T. haat spreekt.

Fr. Rombouts zegt: „C. T. is geen Calvinistenhater, doch een zeer irenisch mensch. Voor den Katholiek zijn de martelaren van Gorkum, na zeer diepgaand historisch en theologisch onderzoek en onder de voorlichting des Heiligen Geestes, gecanoniseerde Heiligen. Een Katholiek staat dus tegenover hen geheel anders dan een Calvinist tegenover de z.g. Protestantse martelaren (onder de 18000 of 6000 zijn er relatief maar heel weinigen). Wat inzenders oordeel over Katholieke appreciatie van Heiligen betreft, dit zullen wij als zijnde niet-Katholiek zwijgend voorbijgaan“.

De redacteur zal zich ook niet ergeren als wij in een Protestantisch blad op dezelfde wijze over de Protestantse martelaren willen spreken. Wanneer ik echter de historie even diep en alzijdig bestudeer als C. T. dit met N. Pieck c.s. heeft gedaan, dan zal ik ontdekkingen doen... Fr. Rombouts rekent ons tot de onmisbare Bondgenooten in den strijd tegen het moderne heidendom, doch in dit bondgenootschap is een Katholiek meer waard, naarmate hij meer principiële is. De R.-K. willen zichzelf zijn. Ook op historisch terrein. En frater Rombouts eindigt aldus:

„Omwille van den vrede met onze andersdenkende landgenooten verdragen wij, Roomschen in het vrije Nederland, dat men ons een heilig recht als dat der processievrijheid onthoudt en verdragen we nog veel meer: duizendmaal meer dan anderen van ons verdragen. Maar men beruste er tenminste in, dat wij in eigen kring onze eigen Roomsche traditie hooghouden.“

Een volgend maal iets over onze re- en dupliek. Noordwijk aan Zee. J. E. KOK.

UIT DE HISTORIE

De „Haagsche vrienden“ en de Afscheiding.

II.

Capadose ging gewillig, ja zelfs blijmoedig; de Heere was reeds bezig, meer dan een jaar, de zeelen los te maken; aan de pinnen was gewerkt. Hoezeer Scherpenzeel een gunstigen invloed had geoeft op zijn gestel en hij, de aamborstige, hier ruimer kon ademen; hoeveel hij genoot van de natuur en in het leven der genade met de eenvoudige vrome dorpelingen, hem hindert het gemis van den Amsterdamschen kring, vooral dat hij moest derven den omgang met menschen van „zijn stand“ werd hem, en ook Jeane, op den duur te veel. Voorzichtig en teeder onderzocht hij hierin zijn hart of hij hierin ook zondigt; dan neen! Het smart hem en zijn vrouw te zeer verstoken te zijn van den dagelijkschen omgang met zijn vrienden, van gelijken stand in het geestelijke als in het gewone leven.

Niet dat niet velen hem zagen en bezochten, doch op den duur zal hij dat gemis niet kunnen lijden, en ook zijn Jeane niet, de dochter van de bewoners van het Huis ter Noot. Zeker, velen werden als gasten ontvangen te Scherpenzeel; wie al niet! Gebuur en vreemdeling; uit de stad en van het dorp. We ontmoeten er den ambachtsheer en zijn vrouw, met aanzienlijke gasten; de dochter van den oud-burgemeester van Amsterdam, van Elias en freule Smissaert, de familie Van de Poll van Zeist komt telkens weer op bezoek; ook Kohlbrugge met zijn kleinen Gerrit; en dan schier alle de leden van den Amsterdamschen kring; uit de wereld der predikanten de een na den ander, meest allen mannen die nog een naam hadden in de kerk. Echter, met uitzondering van Scholte, door hem een en ander maal met innige sympathie genoemd, treffen we nog geen namen aan van dezulken, die straks door den Heere zullen worden geroepen tot het „groote reformatiwerk“. Ook met dezen zal hij in aanraking worden gebracht en dan zal hij zijn houding bepalen tegenover de Afscheiding.

Toch kunnen we van te voren reeds vermoeden welke die zal zijn; niet onsympathiek tegenover de Afscheiders, maar wel beslist gekant tegen de Afscheiding. Hij zal haar moeten dienen en hij zal

haar tegen moeten verblinden; daad van over Amst Gods ve voor een

De Mei i direct aan der in den l hij beschri Geen won van Ter N zware slag den 5en A tijd hebben van Zuylen hem zeide der zeer v zorgelijk v kunnen zie de laatste gehad had bed niet i nauwelijks ken“. Dan zijn ziel (o opgeruimd zegt onuit gende naa lijk zal hi verkrijgen, verdwenen wij niet wi is de ma

Als na in zijn wo avond me en vertell stellig ook Van Zuyh van diens

Hier in van de f hoorde hij al heel sp klimt de v lijken man kring van hij had ge Scherpenz broeders penzeel m Costa, „o melijk, me en die ik k end word woords; v zijn inder dikwerf e mij voor eines selbi philosophi

Ja welk denken te opmerkeli groote vo tegenover nemen; te hoe ernst van '34 he met ingen dat deze Haag dan hoe weer keuren en te moeten

Ondertu kring van goede D Den Haag wordt er nieuwen Capadose staat ook broeder e Van der blijd dat komt; me een lieve Zuylen a broeders g zoals hij zijner ker het is he alle de v des geloog gaat uit lijk verke word „al alleen bij dan de w Het „is belangrijks lezen, wel mededeels

1) Blaast de trompet, Red.